



Coimisiún na Scrúduithe Stáit
State Examinations Commission

LEAVING CERTIFICATE EXAMINATION, 2021

LITHUANIAN

HIGHER LEVEL

Monday, 21 June
09:30 - 12:30

The 2021 examination papers were adjusted to compensate for disruptions to learning due to COVID-19.
This examination paper does not necessarily reflect the same structure and format as the examination papers of past or subsequent years.

Atsakykite į visas I ir II dalyse pateiktas užduotis.

Visi atsakymai turi būti parašyti lietuvių kalba.

Maximum 70 marks

I DALIS

(30/70)

Atidžiai perskaitykite tekstą ir remdamiesi juo atsakykite į visus šešis žemiau pateiktus klausimus. Atsakykite savo žodžiais, ne tik kopijuokite teksto žodžius ar sakinius.

TEKSTAS \ ASMENYBĖS

Interviu autorė: Vaiva Rykštaitė, 2020 lapkričio 21

Vaiva Rykštaitė ir Akvilina Cicėnaitė-Charles – rašytojos. Vaiva gyvena Havajuose, Akvilina – Australijoje, tačiau jos abi rašo ir spausdinasi lietuvių kalba. Vaiva kalbina Akviliną apie kūrybą ir gyvenimą tarp dviejų šalių.

Išvažiavimas nėra išdavystė, o grįžimas – ne pralaimėjimas. Rašytoja Akvilina Cicėnaitė-Charles

Gyveni Australijoje, kuri Lietuvoje. Ką tai reiškia? Disonansą? Dvejopą tapatybę?

Kaip ir tu, daliju save tarp dviejų šalių ir vis susimąstau apie tai, kas yra vientiso gyvenimo laimė, laimė gyventi vienoje geografinėje plotmėje. Kartais imi galvoti apie pradimus – bendruomenės, buvimo kartu, pripažinimo, tiesiog buvimo komforto zonoje.

Bet, kita vertus, šis buvimas tarp dviejų erdvių skatina iš naujo apmąstyti ne tik iš kur esu, bet ir kur esu, tą liminalią erdvę, kuri atsiveria kaip kūrybos erdvė. Toks buvimas daro įtaką ir kūrybos tematikai. Jei būčiau likusi Lietuvoje, vis tiek būčiau rašiusi, tik kitokius kūrinius. Gal jų būtų mažiau, o gal ilgai nei būčiau išsisėmusi. Bet nemanau, kad būčiau parašiusi „Niujorko respubliką“, „Tylos istoriją“ ar „Kad mane pamatytum“ – šios knygos man atrodo atsiradusios iš laiko ir erdvės distancijos, iš ilgesio. Jose atsigręžiau į praeitį – tiek kolektyvinę, tiek asmeninę. Kartais man atrodo, kad jei mano geriausias kūrinys dar ateityje, jis gims iš to dvejopo buvimo įtampos, gyvenimo tarp čia ir ten.

Būna, kad jaučiuosi ne savo vietoje. Bet taip būna dažniausiai tada, kai bandau įsisprausti į svetimus batus, matuoti save pagal svetimus standartus. Man atiteko ne vientiso gyvenimo, bet dvejopo buvimo, išvykusiųjų laimė. Žinoma, ji turi dvi puses: viena vertus, prarandu tą jausmą, kai giliai širdyje jauti, jog esi namie – kalboje, kuri yra tavo namai; kita vertus, atrandu pasaulio beribiškumą, kalbų ir valstybių sienų reliatyvumą, empatišką pajautą, kad viskas yra viena. Atrandu, kad aš pati – ir be ribų, ir be krantų. Gal todėl gyvenant ne Lietuvoje kūryba atrodo svarbesnė, gal net gyvybiškai būtina. Kai rašau, jaučiuosi – ir esu – savo vietoje. Kai rašau, grįžtu namo, į savo šerdį, savo vidinės geografijos centrą.

Tikiu, kad lietuvių tauta turi unikalią istorinę patirtį, kurios įspaudą nešiojamės ir kuri įdomi ne tik mums. Papasakotos dar ne visos tarpukario, sovietmečio, Nepriklausomybės istorijos, o jos turi potencialo būti universalios, leidžia pažinti šalį ir žmones. Jei pasakojimas yra autentiškas ir įtraukiantis, jis ras savo kelią pas skaitytojus ir kitomis kalbomis. Lietuvių literatūra (ir ne tik literatūra – tas pats galioja kitoms sritims) yra įdomi, kai yra autentiška. Tik lietuviškai rašantiems autoriams patekti į pasaulį sudėtingiau, reikia kliautis tarpininkais – agentais, vertėjais... Man regis, per artimiausią dešimtmetį ne tik sulauksime daugiau kokybiškų vertimų iš lietuvių kalbos, bet ateis ir nauja karta – lietuvių kilmės jaunimas, augęs svetur, kalbantis ne viena kalba, rašantis turbūt jau

nebe lietuviškai, o angliškai. Kokias istorijas papasakos šie žmonės? Jie priklausys Lietuvai ar pasauliui?

Kokia tu esi Australijoje ir kokia Australija yra tau?

Australija nebuvo mano išsvajota šalis – atsidūriau čia gan atsitiktinai, maniau – laikinai. Pandemijos metu jaučiausi įstrigusi, atkirsta nuo likusio pasaulio, iki šiol neaišku, kada bus atnaujinti tarptautiniai skrydžiai. Paradoksalu, bet pastaruoju metu Australijoje jaučiuosi geriau nei kada nors anksčiau, gal kad supratau, jog iš tikro gyvenu čia laikinai, ir kad išvažiavusi gailėsiuos tų dalykų, kurių nepamačiau, arba tų, kuriuos mačiau ir laikiau savaime suprantamais.

Man esminis skirtumas tarp gyvenimo Sidnėje ir gyvenimo Vilniuje yra tas, kad Vilniuje buvau visiškai miestietė, o Sidnėje be proto norisi gamtos. Sidnėjus pernelyg didelis, kad jį mylėčiau. Man regis, mylėti galima tik nedidelius miestus, tuos, kurie lengvai telpa į širdį. Kai esu namie Sidnėje, jaučiuosi lyg gyvenčiau bet kuriame niekuo neįsimintiname didmiestyje, bet išvažiavus viskas pasikeičia. Neseniai keliavome po Naująjį Pietų Velsą ir vėl likau pakerėta Australijos, kur ima driektis krūmokšniai ir raudono smėlio plynės, kur pro automobilio langus matosi kengūros, kur vyrai apsivilkę marškinėlius su užrašu *Grumpy Old Bastard* (liet. Senas piktas šiknius), vairuoja visureigius, kur saulėlydžiai būna ryškūs ir raudoni, sausros negailestingos, o per liūčių sezoną plaukia viskas – automobiliai, avys, šunys, namai, tiltai ir žmonės.

Mėgstu ilgai vaikščioti ir stebėti paukščius, mėgstu sėdėti ant vandenyno kranto ir laukti, kol horizonte pasirodys migruojantys banginiai. Dabar gyvenu jūrų uosto ir oro uosto kaimynystėje. Vakaraus einu pasivaikščioti prie įlankos – toje įlankoje prieš du su puse šimto metų pasirodė kapitono Jameso Cooko laivas ir prasidėjo baltoji Australijos istorija, ištrynusi šešiasdešimt penkis tūkstančius juodosios istorijos metų. Žiūriu į mirksinčias uosto šviesas, ant žibintų tupinčius pelikanus ir kitoje vandens pusėje besileidžiančius lėktuvus.

Ką tu manai apie dvigubą pilietybę? Ar ketini grįžti į Lietuvą?

Žinai, man atrodo, kad tie žmonės, kurie klausia „ko negrįžti, jei jau taip pasiilgai?“, neretai būna tie, kurie niekada nebuvo išvažiavę. Nes tie, kurie bent kartą buvo išvykę ilgesniam laikui – neklausia. Jie žino, kad viskas nėra tik juoda ir balta, kad sugrįžti nėra tolygu susipakuoti tą patį lagaminą, su kuriuo išvažiavai, kad tie sprendimai yra sudėtingi ir priimami tada, kai jiems ateina laikas. Emigracija yra sena kaip pasaulis, bet net ir savanoriška emigracija yra sudėtinga tiek kultūrine, tiek socialine, tiek paprasčiausiai žmogiškąja prasme. O žvelgiant giliau, sugrįžti ir neįmanoma – galima sakyti, kad mes grįžtame ne namo, o tiesiog atgal į šalį, kurioje gimėme, ir ten iš naujo pradedame kurti namus. Bet, kita vertus, kartais atrodo, kad išvykusiems tarsi reikia ženklo, leidimo grįžti. Vieniems juo tampa, pavyzdžiui, nesusiklostęs šeimyninis gyvenimas – šeimos subyra, skirtingų tautybių poros išsiskiria. Kiti, priešingai – sutinka antrąją pusę ir dėl jos nusprendžia grįžti į Lietuvą. Treti grįžta tada, kai vaikams ateina laikas lankyti mokyklą, norėdami, kad vaikai mokytųsi gimtąją kalbą. Ketvirtieji grįžta dėl senstančių artimųjų. Dar kiti grįžta bankrutavę ar praturtėję, grįžta bėgdami nuo pandemijos padarinių. Grįžta išsiilgę vientiso būvio, nebenorėdami gyventi pasidaliję pusiau. Išvažiavimas nėra išdavystė, o grįžimas – ne pralaimėjimas. Tačiau kartais atrodo, kad nemaža dalis visuomenės dar vis operuoja šiomis atgyvenusiomis nuostatomis.

Kad ir kaip būtų, šiuo metu didžiulė dalis lietuvių gyvena už Lietuvos ribų, diaspora tampa vis labiau aktyvėjanti valstybės dalis, o jos balsas – vis labiau girdimas. Kuo daugiau žmonių, tiesiogiai ar netiesiogiai atstovaujančių Lietuvai pasaulyje ir prisidedančių prie teigiamo jos įvaizdžio kūrimo, tuo pasaulyje labiau matoma šalis, kurios geografinę padėtį vis dar neretai tenka aiškinti pasitelkus kaimyninių šalių vardus. O dviguba pilietybė bus logiškas mažos, migruojančios tautos sprendimas, kuris anksčiau ar vėliau bus priimtas.

Adaptuota iš <https://nara.lt/lt/articles-lt/isvaziavimas-yra-ne-isdavyste-o-grizimas-ne-pralaimejimas>

Remdamiesi perskaitytu tekstu atsakykite į pateiktus klausimus.

1. Paaiškinkite žodžių ir žodžių junginių reikšmę:
 - a) buvimas komforto zonoje (1 taškas)
 - b) aš pati – ir be ribų, ir be krantų (1 taškas)
 - c) ne savo vietoje (1 taškas)
 - d) istorinė patirtis, kurios įspaudą nešiojamės (1 taškas)
 - e) Australija nebuvo mano išsvajota šalis (1 taškas)
2. Kas Akvilinai Australijoje patinka ? (5 taškai)
3. Anot Akvilinos Cicėnaitės-Charles, žmonės grįžta į Lietuvą dėl kelių skirtingų priežasčių? Išvardinkite penkias priežastis. (5 taškai)
4. Akvilina sako: „Man atiteko ne vientiso gyvenimo, bet dvejopo buvimo, išvykusiųjų laimė.“ Ką šio straipsnio kontekste Akvilina nori pasakyti? (5 taškai)
5. 'Savanoriška emigracija yra sudėtinga tiek kultūrine, tiek socialine, tiek paprasčiausiai žmogiškąja prasme.' Remdamiesi tekstu ir asmenine nuomone, pasvarstykite ką tai reiškia. (5 taškai)
6. Aptarkite, ko Akvilina neteko ir ką atrado gyvendama Australijoje. (5 taškai)

II DALIS

(40/70)

Pasirinkite vieną iš pasiūlytų temų ir parašykite samprotavimo tipo rašinį (ne mažiau kaip 300 žodžių).

1. Įsivaizduokite, kad esate lietuvių rašytojas, gyvenantis ir kuriantis Airijoje. Ką verta papasakoti apie gyvenimą, kai esi ir airė(is), ir lietuvė(is) ? Parašykite tą istoriją.

arba
2. "Negali išgalvoti faktų tik todėl, kad tau nepatinka, ką girdi." (Greta Thunberg)